

Commentaar inzake preadvies "The Development of international law relating to disarmament and arms control since the First Hague Peace Conference in 1899" van Hans Blix

Redacteur(en):
A. van Woudenberg

Not specified
Not specified
Den Haag
Not specified

23 december 1998

Inhoudsopgave

1 Ter inleiding

Door de Regering van het Koninkrijk en de Regering van de Russische Federatie zijn plannen ontwikkeld om te komen tot een herdenking van het feit dat het in 1999 honderd jaar geleden zal zijn dat de Eerste Haagse Vredesconferentie plaats vond. Deze plannen houden in dat medio mei en medio juni 1999 in Den Haag en St. Petersburg seminars zullen plaatsvinden over de drie Haagse thema's te weten:

- vreedzame beslechting van internationale geschillen;
- humanitair oorlogsrecht;
- ontwapeningskwesities.

Met betrekking tot deze thema's zijn inmiddels preadviezen geschreven door Francisco Orrego Vicuña en Christopher Pinto (de vreedzame beslechting van internationale geschillen), Christopher Greenwood (het humanitair oorlogsrecht) en Hans Blix (ontwapeningskwesities). In deze preadviezen zijn de ontwikkelingen op de betreffende gebieden van het volkenrecht geanalyseerd en eventuele lacunes en mogelijke stappen geïdentificeerd. Op de seminars in Den Haag en St. Petersburg zullen aan de hand van deze preadviezen discussies plaatsvinden. Voorafgaand aan deze seminars worden de preadviezen besproken in regionale discussies. In januari 1999 zullen de discussies worden afgerond en de rapporten worden herzien, waarbij de uitkomsten van deze regionale discussies door de preadviseurs worden verwerkt in de rapporten zoals die tijdens de herdenkingsbijeenkomsten in 1999 zullen worden besproken.

De minister van Buitenlandse Zaken heeft per brief van 2 november 1998 (kenmerk DJZ/IR-454/98) aan de Commissie van Advies inzake Volkenrechtelijke Vraagstukken (CAVV, hierna ook wel genoemd: de Commissie) verzocht hem ten aanzien van deze preadviezen van advies te dienen, ten behoeve van een Nederlandse inbreng in deze discussies.

Het u voorliggende commentaar van de CAVV betreft het preadvies van Hans Blix, getiteld "the Development of international law relating to disarmament and arms control since the First Hague Peace Conference in 1899". In hoofdstuk 2 van dit rapport worden door de CAVV algemene opmerkingen gemaakt ten aanzien van het preadvies als zodanig, terwijl in een annex de meer technische opmerkingen ten aanzien van de diverse secties van het preadvies zijn opgenomen.

De CAVV wenst uitdrukkelijk op te merken, dat daar waar door de CAVV in het onderhavige commentaar niet wordt ingegaan op bepaalde onderdelen van het preadvies, dit niet betekent dat zij de in die onderdelen uitgesproken opvattingen tot de hare maakt.

2 Algemene opmerkingen ten aanzien van het preadvies

De CAVV hecht eraan op te merken dat in het preadvies een zeer belangrijke materie aan de orde wordt gesteld en acht het noodzakelijk dat ten aanzien hiervan in brede kring discussie wordt gevoerd.

De Commissie heeft waardering voor het door de preadviseurs verrichte werk en is van mening dat het preadvies helder is geschreven en gestructureerd overkomt. Het preadvies is eerder opgesteld vanuit de kant van het beleid, dan dat het een diepgaande juridische analyse bevat. Wel voelt de Commissie zich genoopt de volgende suggesties te doen:

1- Aan het preadvies zouden aanbevelingen of discussiepunten moeten worden toegevoegd (bijvoorbeeld op het punt van verificatie).

2- Door de preadviseur worden enkele grote lijnen geschetst ten aanzien van de (juridische) ontwikkelingen op het gebied van ontwapening en wapenbeheersing sinds 1899, die uitmonden in de problematiek van verificatie en naleving met betrekking tot de verplichtingen op het gebied van massavernietigingswapens, daaraan gerelateerde systemen en onderhandelingen op dit gebied. Hij concentreert zich daarbij met name op multilaterale verdragen. Deze benadering heeft als nadeel dat die nogal fragmentarisch is en bepaalde onderwerpen te zeer onderbelicht laat. Te denken valt hierbij bijvoorbeeld aan het onderwerp conventionele wapenbeheersing (o.m. "small arms").

3- Het bovenstaande in acht nemend is de titel van het preadvies niet geheel juist gekozen; de in de titel gesuggereerde ontwikkeling van het internationale recht sinds 1899 wordt slechts zeer beperkt waargemaakt. Daarbij wordt, gelet op de titel, ook aandacht voor het gewoonterecht verwacht, hetgeen het rapport ontbeert. Tevens is het preadvies erg uit de hoek van de IAEA geschreven. Het valt te overwegen dit in de titel naar voren te laten komen.

4- Het wordt door de CAVV als teleurstellend gezien dat door de preadviseur niet wordt aangegeven dat zich langzaam maar zeker een speciale tak van het internationale recht aan het ontwikkelen is, te weten het wapenbeheersingsrecht. Literatuur op dit gebied wordt door de auteur niet meegenomen.

5- Interessant is, dat de preadviseur laat zien hoe wapenbeheersing en het oorlogsrecht in elkaar overlopen waar hij bijvoorbeeld spreekt over het uitbannen van bepaalde wapens (zoals de dum-dum kogel), die niet beantwoorden aan het "necessity-beginsel". Naar de mening van de Commissie zou dit nog meer expliciet gemaakt kunnen worden en zou wellicht een lijn getrokken kunnen worden tussen het preadvies van Blix en dat van Greenwood (die bijvoorbeeld in paragraaf 19 van zijn preadvies duidt op de grens tussen oorlogsrecht en ontwapening).

6- Het preadvies zou meer aandacht dienen te besteden aan het element van technische hulpverlening (bijvoorbeeld in paragraaf 158).

7- Naar de mening van de Commissie wordt in het preadvies te weinig aandacht gegeven aan de institutionalisering van de wapenbeheersing en de juridische vragen die daarmee samenhangen (onder meer ten aanzien van "counter measures").

8- Het preadvies ontbeert aandacht voor de "dual use"-problematiek.

9- Een annex met daarbij een overzicht van de stand van zaken ten aanzien van de ratificatie van de diverse instrumenten door de onderscheidene staten ware wenselijk.

ANNEX 1: Technisch commentaar ten aanzien van de diverse secties

Sectie I

Paragraaf 5: In de zin die begint met "In the last resort ..." ontbreekt een zinsnede betreffende "threat to the peace".

Paragraaf 7: in de derde regel dient het woord "but" in "have all but disappeared" te verdwijnen.

Paragraaf 16: in de vierde regel dienen de woorden "unnecessarily cruel" vooraf gegaan te worden door het woord "also", aangezien anders de vraag is waarom paragraaf 16 niet bij de paragrafen 14 en 15 is getrokken.

Paragraaf 18 en 19: de preadviseur zou -voor de duidelijkheid- eerst het advies van het Hof dienen te resumeren en vervolgens deze paragrafen dienen aan te passen. Het advies is namelijk inhoudelijk genuanceerder en meer omvattend dan Blix hier aangeeft.

Paragraaf 19: "... the results over time of the humanitarian/ ... have been rather marginal".

Uit deze zinsnede blijkt, dat de preadviseur het Protocol van 1925 wel zeer ruim leest. Blix suggereert dat er met betrekking tot een verbod op gebruik weinig opvallende ontwikkelingen zijn. Voor wat betreft chemische en biologische wapens gaat hij daarbij uit van het Protocol van 1925, dat al zo'n verbod omvat. Dit is echter omstreden. Immers, door een aantal staten is bij dit Protocol een voorbehoud gemaakt in geval van gebruik door een andere staat, waardoor het meer een no-first use verklaring was.

Sectie II

Paragraaf 27: Er wordt erg expliciet gewezen op de ontbinding van de Sovjet Unie. Het lijkt niet wenselijk dit er zo uit te lichten.

Paragraaf 35: Ofschoon het niet de bedoeling is van de preadviseur om een limitatieve opsomming te noemen, vallen nog meer voorbeelden te noemen. Te denken valt bijvoorbeeld aan de problematiek rond de Koerden in Irak.

Paragraaf 41: De eerste regel van deze paragraaf wordt onvolledig geacht en dient te worden aangevuld met een zinsnede in de trant van: "...notwithstanding regulations of humanitarian law".

Paragraaf 46: Een verwijzing naar de relevante VN-resoluties ware hier aan te geven.

Paragraaf 54: In de vierde regel van onderen dient het woord "inspections" vooraf gegaan te worden door "UNSCOM-".

Paragraaf 57: Verwezen wordt naar het advies van het Hof. Hierbij zou evenwel een verwijzing naar concrete paragrafen opgenomen kunnen worden.

Sectie III

Paragraaf 64: De in de zesde regel beginnende zin "For inter-state relations after the end of the cold war, we can register much success ..." geeft een te rooskleurig beeld van de feitelijke situatie.

Paragraaf 65: Behalve Somalië en voormalig Joegoslavië zouden ook Cambodja, Soedan en Rwanda nog als voorbeelden kunnen dienen.

Paragraaf 66: Zie opmerking ten aanzien van paragraaf 19.

Paragraaf 110: " ... a party requesting a challenge inspection will only need one third of the Council to support it." Dit geeft niet geheel de feitelijke situatie weer; het is veeleer zo, dat tweederde deel van de Council kan beletten dat een inspectie wordt uitgevoerd.

Paragraaf 116: Deze paragraaf zou meer in verband kunnen worden gebracht met en nauwer aansluiten op de paragrafen 112 tot en met 115, waar Irak onder de loep genomen wordt; ook de situatie-Irak dient gezien te worden in de onzekerheid die in paragraaf 116 (met begripsvolle klank) wordt geschetst.

Paragraaf 142: De Commissie vraagt zich af wie er worden bedoeld met "some U.S. experts". Overigens: hoe verhoudt zich de inhoud van deze paragraaf ("counter proliferation") met het verdragsregime?

Paragraaf 147: laatste zinsnede "... that the rule was taken seriously." De Commissie acht dit een ongelukkige uitspraak. Immers, juist de reactie op de tests gaf aan dat "the rule was taken seriously" en niet de tests als zodanig.

ANNEX 2: Samenstelling van de Commissie van Advies inzake Volkenrechtelijke Vraagstukken

Voorzitter:

Prof dr K.C. Wellens

Leden:

Dr N.M. Blokker

Prof mr Th. C. van Boven

Prof dr T. Heukels

Mw dr E. Hey

Mw prof dr B. Kwiatkowska

Prof dr P. Malanczuk

Mr dr E.P.J. Myjer

Mw mr J.W.H.M. van Sambeek

Prof dr N.J. Schrijver

Prof dr A.H.A. Soons

Secretaris:

Mr A. van Woudenberg

=====
Den Haag, 23 december 1998